

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОК-ПІСЕННОЇ ТВОРЧОСТІ ГУРТУ «ОКЕАН ЕЛЬЗИ»

Глазова Світлана Миколаївна,
к.філол.н., доцентка
Скуратовська Дарина Василівна,
Студентка
Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянська, Україна

Вступ. Мовотворчість сучасних українських рок-гуртів, безсумнівно, впливає на масову аудиторію [1]. «Океан Ельзи» – культовий рок-гурт, який було створено у Львові 1994 року. Лідером, вокалістом та автором пісень є Святослав Вакарчук. «Океан Ельзи» здобув свою популярність не тільки в Україні, а й у всьому пострадянському просторі та навіть у таких країнах як США, Швеція, Німеччина, Португалія, Іспанія тощо, про що свідчать регулярні світові тури гурту, які відвідують десятки та сотні тисяч слухачів.

Репертуар гурту є переважно україномовним. Тематика пісенних творів неоднорідна, більшість присвячена темі кохання, але з 2014 року, після початку російсько-української війни, «Океан Ельзи» все частіше звертається до теми війни, засуджуючи її у будь-яких проявах.

Загалом, якщо звертати увагу на всю творчість Святослава Вакарчука та гурту «Океан Ельзи», то тут ми можемо почути майже літературну українську мову, звичайно, не без відхилень. Більшість помилок, які трапляються, можна пояснити впливом західноукраїнського діалекту.

Мета роботи – простежити, за допомогою яких засобів рок-гурт «Океан Ельзи» впливає на слухачів.

Матеріали та методи. Матеріалом публікації послужили засоби виразності, укладені шляхом вибірки з пісенної творчості «Океана Ельзи». У дослідженні використано метод функційного аналізу синтаксичних конструкцій, описовий і трансформаційний методи.

Результати та обговорення. Одна з найпопулярніших пісень гурту «Океан Ельзи» «**Без бою**» була написана у 2005 році. Легендарна пісня навіть сьогодні, через 18 років після своєї появи, залишається популярною серед українців і не тільки.

Твір написано літературною українською мовою (без уживання діалектизмів, жаргонізмів, вульгаризмів, неологізмів та просторічних слів). Винятковим і нехарактерним для творчості українського гурту є граматично неправильне використання дієслів. Наприклад, у пісні «**Без бою**» Вакарчук співає «*Я налию собі, я налию тобі вина...*». Правильна особова форма дієслова *налити* – *наллю*.

Помітним явищем є неправильна вимова виконавця шиплячих приголосних. Зокрема в цьому випадку це вимова літери *щ* у сполучнику *що*. Відтак Святослав Вакарчук замість [шчо] співає [шо], і це помітно вже з першого рядка: «[Шо] ж це я, [шо] ж це я не зумів». Таке вживання діалектного *шо* є характерним для мовлення співака, це ми можемо прослідкувати й в інших піснях гурту. Наведемо декілька прикладів: «*Я вважав би, [шо] ти – білий день без дощу*» («Відпусти»), «*І не повірю, [шо] десь на Землі є ще одна ти*», «*Все те, [шо] хотів*» («Ніколи»), «*За то, [шо] ти завжди зі мною*», «*Виглядає, [шо] історія моя...*» («Дякую тобі») та інші [4].

У тексті пісні ми зустрічаємо такі індивідуально-авторські метафори: *взяла моє життя, очі кличуть, очі хочуть, очі ведуть*. Також автор оригінально залучив фразеологізм «*випити всю кров*», що означає виснажити, знесилити: «*Ти випила мою кров і п'яною впала*».

Наступна пісня, яку хочемо проаналізувати – «**На лінії вогню**» – ввійшла до складу альбому «Dolce Vita», який світ побачив у 2010 році. Текст написаний українською мовою, однак не без використання іншомовних слів. Відтак із самого початку ми чуємо слово «**бойкот**». Це англійський термін, який має декілька значень. За «Словником іншомовних слів» Мельничука, «*бойкот* – 1. Спосіб політичної або економічної боротьби, цю полягає в повній або частковій відмові від зносин з будь-якою особою, організацією, державою, від

участі в тих або інших організаціях, органах тощо. Від прізвища управителя маєтку Ч. К. Бойкота, до якого в 1880 р. вперше в історії ірландські орендарі застосували цей захід. 2. Відмова, утримання населення від участі у виборах до представницьких установ» [3, с.136]. У контексті пісні жодне з цих трактувань не відповідає змісту. Але, якщо звернути увагу на фразу «*Осінній бойкот... між тобою і мною*», то можна зрозуміти, що автор використав іншомовне слово у значенні «мовчання», «розлука», «відмова» тощо. Тобто ближчим, але не зовсім правильним, є перше трактування слова *бойкот*.

Окрім цього, у пісні «**На лінії вогню**» є й запозичення з французької *мотив, код*. Та не досить характерним для творчості українського гурту є використання русизмів, але тут автор використовує замість українського слова *таємниця* відповідне російськомовне – *тайна*: «*Ти була моєю тайною*». Це ж слово ми можемо зустріти й в інших піснях «Океану Ельзи»: «*За тобою ходив, тайною жив би я*» («Друг»), «*Скільки тайни носили...*» («Небо над Дніпром») [4].

У творі використано не характерну для української мови форму слова *живемо*: «*Чому ми живем на лінії вогню?*» [4]. Форми дієслів теперішнього часу та майбутнього часу на -м(ся) є просторічними. Нормативними є форми на -мо: «*живемо*».

У тексті пісні багато запитальних речень, вигуків, наявний фразеологізм «*не по зубах*», який у пісні вживається неправильно, адже має російськомовний варіант «*не по зубам*», а також оригінальні авторські епітети такі як: «*наївний мотив*», «*серед тонких слів*» тощо.

До альбома «Земля», який гурт випустив у 2013 році ввійшла пісня «**Бодегіта**». Кумедна й весела пісня має цікаву назву. Це назва одного культового місця у Гавані, столиці Куби – «*La Bodeguita del Medio Bar*». Назва бару дослівно перекладається як «*магазинчик у центрі*». За історією, саме у цьому місці було вперше вигадано рецепт коктейлю «Мохіто», який у пісні згадується понад десять разів. Саме слово *мохіто* має іспанське походження.

Також у пісні «**Бодегіта**» присутні грецизми (*комета, телебачення*),

латинізми (*нота, план*).

У тексті пісні можемо почути неправильне вживання прийменників. Наприклад, у рядку *«Бачу кожну з них я в твоїх очах»* [4]. Перед збігом приголосних доречніше було б ужити прийменник *у*.

Вакарчук використовує русизм у рядку *«Швидко стали плани – яркими, а рухи мої – плавними»*. Слово *«ярий»* не використовується в українській мові, для цього є відповідник – *«яскравий»*.

Серед метафор є такі авторські: *«Літо... Воно знайомить мене з тобою, –/ Нотами звучить у моїх думках», «Очима напиватися, ловити кожен знак»* [4]. Також у значенні *п'яні* вжито жаргонізм *ніякі*: *«Непохитне наше бачення на мову й телебачення./ Хіба то має значення, коли уже ніякі?»* [4].

У 2021 році «Океан Ельзи» випустив пісню **«Місто весни»** у дуеті з іншим львівським гуртом «Один в каное». Це перша пісня Святослава Вакарчука, яку він написав про рідний Львів.

Меланхолійний настрій пісні доповнюється образами-символами старого міста Лева: *«І дивляться леви на тебе ласкаво, / І варять бажання із запахом кави», «...леви не дозволяють розвіяти попіл», «На березі річки, якої немає»* (мається на увазі річка Полтва, яку у XIX столітті "сховали" під землю) [4].

У тексті пісні присутні метафори: *пахне весною, сонце сідає, варять бажання, дихає місто, століття загоює рани, минуле прощає, стіни і леви не дозволяють, сні не згасають*; епітети: *місто весни, бентежне століття*; фразеологізми: *загойти рани, розвіяти попіл*. Також наявний історизм – *хоругви*.

Автор використав при написанні пісні просторічні форми дієслів, що не відповідає сучасним мовним нормам. До таких порушень належать такі слова: *гуляєм* (замість нормативного *гуляємо*), *погуляєм* (замість *погуляємо*) та *можем* (замість нормативного слова *можемо*).

«Місто Марії» – сингл «Океану Ельзи», оприлюднений 2022 року і присвячений подвигу захисників Маріуполя. Тематика пісні – зображення війни, надія та віра у перемогу.

У пісні автор використовує власні назви – *Азов* (назва батальйону) та

Марія (місто Марії, місто Маріуполь).

Наявні запозичення з німецької мови – *дюна*, французької – *бетон*. Також присутні застарілі слова, архаїзми – «*праведне місто Марії*» та «*вільні уста стисли від болю*» [4].

Серед троп виокремлюємо такі образні загальнономовні метафори: «*сонце зійшло*», «*вітер дме*», «*очі звикли до втоми*», «*не розіб'ють мою мрію*», «*не зрадить серце моє*», «*небо гримить*» тощо; індивідуально-авторські метафори – «*пісок пахне весною*», «*бетон пахне війною*», «*ми загорнулись у ніч*», «*крик нового дня рветься на волю*» та ін. Наявний і такий художній засіб, як метонімія: «*Сонце зійшло над Азовом*» (мається на увазі не тільки над батальйоном «Азов», а над усім містом), «*Але й в найглибші підвали/ Світло повернеться знов*» (Слово «світло» використано у значенні мир, добро).

«**Весна**» вийшла в світ 28 січня 2022 року. Тема весни – як символ відродження, кохання, перемоги, змін, оновлення – не нова для «Океану Ельзи». Для Святослава Вакарчука, автора пісень, весна є улюбленою порою року, тому не дивно, що у репертуарі гурту так багато пісень присвячених весні.

Ця пісня має доволі цікавий та нетиповий текст. Перше, що привертає увагу – слова іншомовного походження, які не входять до складу активної лексики української мови. Відтак на початку пісні ми чуємо словосполучення «*дофаміновий камбек*». Обидва слова не українського походження. За «Словником іншомовних слів» В. Лук'янюка: «Дофамін – це біологічно активна хімічна речовина, яка в мозку людини передає емоційну реакцію і дозволяє відчувати задоволення та формувати потяг до його повторного отримання; "гормон щастя"» [2]. Тож цей термін належить до медичної термінології. І дуже несподіваним є його поєднання з англіцизмом «*камбек*», який має відношення до жаргонізмів і дослівно з англійської перекладається як «повернення», «повертатися». Таке поєднання слів автором може означати повернення щастя, повернення задоволення до людини від життя, від власної справи.

Далі ми зустрічаємо не тільки запозиченні слова з інших мов на кшталт «трек» чи вже вищезгаданих, а й цілі вислови, які у пісні звучать оригінальною

мовою. Наприклад вислів «*Алягер ком алягер*» (фр. – *à la guerre comme à la guerre*), українською це звучить так: «На війні, як і в коханні, всі засоби хороші». Чому саме автор вирішив використати у пісні вислів іншою мовою, можемо лише здогадуватися, але з наступних рядків бачимо, що вся пісня сповнена Францією, можливо, Станіслав Вакарчук надихнувся культурою, красою Парижу і написав таку пісню. Окрім французької мови ми можемо також почути багато антропонімів, серед них відомі французькі письменники та поети: *Гійом Аполлінер, Поль Верлен, Артюр Рембо*. А також автор згадує чи то вірш Аполлінера під назвою «*Міст Мірабо*», чи то справжній міст Мірабо через річку Сена, що протікає в Парижі.

Автор у пісні «Весна» використовує метафори: «*замела зима мій трек*», «*не забудь мене весна*» та тавтологію «*дофаміновий камбек все не йде і не йде*» [4].

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, можна зробити висновок: поетична творчість рок-пісенного гурту «Океан Ельзи» відзначається надзвичайною експресивністю, що, безсумнівно, вплинуло на лексико-семантичну побудову авторської мови та підбір художніх засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глазова С. М., Вусик Г. Л. Функціонування інвективної лексики: від прозових творів Кузьми Скрябіна до сучасних українських пісень. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 26. Т. 1. С. 37–42.

2. Лук'янюк В. Словник іншомовних слів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/mySIS.pl?showSISid=40348244-966&action=showSIS> (дата звернення: 10.08.2023).

3. Мельничук О. С. Словник іншомовних слів. Київ: головна редакція української радянської енциклопедії АН УРСР. 1974. 865с.

4. «Океан Ельзи». Слова пісень [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pisni.ua/ocean-elzy> (дата звернення: 10.08.2023).